

UDK 316–05 Bourdieu, P.
316.2:316.7
316.7:316.2–05 Bourdieu, P.

Izvorni znanstveni članak
Primljeno: 3. svibnja 2002.
Prihvaćeno: 1. lipnja 2002.

Pierre Bourdieu. Sociologija i angažman

Rade Kalanj

Filozofski fakultet, Zagreb

Sažetak

Tekst se bavi sintetičkim prikazom socioloških ideja i javnih angažmana (intelektualnih borbi) Pierrea Bourdieua, jednog od najznačajnijih sociologa druge polovice 20. stoljeća. Prvo se analiziraju kulturno–teorijske okolnosti (konjunktura) koje su utjecale na Bourdieuov intelektualni profil (marksizam strukturalizam, durkheimizam), a potom se elaboriraju njegovi glavni i originalni prinosi sociološkoj znanosti. Pokazuje se da je Bourdieu pripadnik one sociološke orijentacije koju jedni nazivaju strukturalističkim konstruktivizmom, drugi konstruktivističkim realizmom, a treći refleksivnom sociologijom. U tom se smislu problematiziraju bitni pojmovi njegove sociologije, osobito pojmovi habitusa, polja, povijesnog djelovanja, kapitala, refleksivnosti, reprodukcije i distinkcije. Inzistira se na duboko socijalnoj angažiranosti Bourdieuovih pogleda i s tim se u vezi poklanja osobita pozornost njegovim, koliko izazovnim toliko i spornim stajalištima o globalizaciji, neoliberalizmu i medijskoj sferi.

Ključne riječi: distinkcija, dominacija, društveni prostor, habitus, legitimna kultura, polje, obrazovanje, reprodukcija, simboličko nasilje, ukus

IZVORIŠTA INTELEKTUALNOG PROFILA

U gotovo svim pregledima suvremene sociološke misli susrest ćemo se s ocjenama koje Pierrea Bourdieua uvrštavaju među najznačajnije sociologe druge polovice dvadesetog stoljeća. Pri tome se polazi kako od njegova bitnog doprinosa sociološkoj znanosti tako i od intenzivnog, dapače borbenog javnog angažmana kojim je sve do smrti (23. siječnja 2002) uznemiravo i ljutio dijelove akademske zajednice, čimbenike političke moći i, osobito, aktere medijskog pogona. Taj je angažman od sredine devedesetih godina, u fazi neoliberalnog trijumfa, bio toliko naglašen da je donekle zasjenio Bourdieuov znanstveno–sociološki profil, ali nikada nije doveo u pitanje glavne vrijednosti njegova djela. A one su viševerzne. Da bismo ih razumjeli moramo imati na umu tri okolnosti: biografsku podlogu njihove specifičnosti, intelektualnu konstelaciju koja ih je uvjetovala i oblikovanje vlastitog teorijsko–istraživačkog smjera.

Biografska dimenzija možda i ne bi bila toliko važna da je sam Bourdieu nije često isticao kao jedan od određujućih faktora koji su utjecali na njegove poglede, intelektualni senzibilitet i predmetno–tematske sociološke interese (Bourdieu, 2001:184–219; Dortier, 2002:3–9). Rođen je 1930. godine u malom provincijskom mjestu Denguin (Visoki Pirineji), u socijalno skromnoj obitelji poštanskog službenika. Kao »provincijalac skromna porijekla« školuje se na prestižnom pariškom liceju Louis-le-Grand, a potom dospijeva na l'École normale supérieure, elitnu visokoobrazovnu ustanovu francuske znanosti, kulture i intelektualne reprodukcije. U toj elitističkoj sredini Bourdieu je, prema vlastitom svjedočenju, dubinski iskusio pravo značenje sociokulturne inferiornosti. Uočio je naime da se njegovi kolege buržoaskog porijekla vrlo lako, komotno, bez ikakva naprezanja kreću u intelektualnom polju, da im je diskurs

